

N:o 44.

Af herr **J. Hjelmérus**, *med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.*

Med anledning af Kongl. Maj:ts till Riksdagen nu aflåtna nådiga proposition angående ordnandet af förhållandet emellan arbetsgifvare och arbetstagare beträffande möjliga olycksfall i arbetet, får undertecknad, som håller före att denna fråga bäst löses i sammanhang med den vida större och mera omfattande angående beredande af pension eller lifränta vid inträdd varaktig oförmåga till arbete, under åberopande af hvad dels Kongl. Maj:t uti sin nådiga proposition n:o 55 till 1898 års Riksdag anför, dels hvad särskilda utskottet n:o 2 uti sitt utlåtande n:o 2 vid nämnda riksdag yttrat, samt under antagande, att, i händelse detta förslag af Riksdagen antages och Kongl. Maj:t gillas, regeringen icke lär underlåta att till Riksdagen inkomma med förslag om nödiga medel härför, föreslå

att Riksdagen måtte för sin del antaga följande förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta, hvilket förslag i allo, utom tidsbestämmelsen för lagens trädande i kraft, öfverensstämmer med det, som ofvannämnda utskotts majoriet framlagt:

L a g

angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.

1 kap.

Pensionsförsäkring. (Försäkringspligt.)

1 §.

I ändamål att pension må varda de här nedan i 2 § nämnde arbetstagare beredd, skola dessa, män och qvinnor, från det de fyllt aderton år, försäkras enligt de närmare bestämmelserna i denna lag.

2 §.

1 mom. Arbetstagare, hvilka enligt denna lag skola försäkras, äro hos arbetsgifvare mot kontant aflöning anstälde:

1) arbetare, gesäller, lärlingar, tjenstehjon, statkarlar samt andre, hvilka i fråga om anställningen äro med dem jemförliga; samt

2) biträden vid utöfvande af handel, yrke eller jordbruks- eller annan näring, hvilka icke afses i 1), samt verkmästare, inspektorer, rättare och dylika arbetsförmän, derest den kontanta aflöningen ej uppgår till ett tusen fem hundra kronor för år räknadt.

2 mom. Såsom med försäkringspligt förenad anställning skall jemväl anses tillfällig sysselsättning, derest arbetstagaren dervid varit under alla söckendagar i en kalendervecka hos samma arbetsgifvare sysselsatt.

3 §.

Är gift man försäkrad enligt 2 §, skall hustrun, äfven om hon icke själf är försäkringspliktig, ändock anses försäkrad och sålunda vara berättigad att, enligt hvad här nedan närmare stadgas, åtnjuta pension.

4 §.

Från försäkringspligt undantagas: i statens eller kommuns tjenst anstälde tjenstemän och betjente, befälhafvare och besättning å fartyg samt de, hvilka uppenbarligen äro till arbete varaktigt oförmögne.

Försäkringen omfattar ej heller dem, som, då denna lag träder i kraft, fyllt fyrtio år.

På Konungens pröfning ankommer, om och under hvilka villkor medlem af pensions- eller lifränteanstalt må kunna från försäkringspligt enligt denna lag undantagas.

5 §.

För hvarje kalendervecka under hvilken med försäkringspligt förenad anställning egt rum, skall för arbetstagare, intill dess han fyllt femtio år, pensionsavgift erläggas:

för man med tjugu öre; och

för qvinna med tio öre.

6 §.

Är försäkrad man gift och är ej hustrun på grund af egen anställning försäkringspliktig, skall halfva beloppet af de under äktenskapet för mannen erlagda pensionsavgifter anses såsom erlagdt jemväl för hustrun.

7 §.

För det i 9 § angifna ändamål skall en hvar försäkringspliktig arbetstagare vara försedd med en pensionsbok enligt fastställt formulär.

Dylika pensionsböcker skola tillhandahållas allmänheten å postsparbankskontor och å de öfriga ställen, som dertill kunna utses, till pris, som af Konungen bestämmes.

8 §.

Då arbetstagare tillträder anställning, med hvilken försäkringspligt är förenad, skall han till arbetsgifvaren öfverlemna sin pensionsbok. Vägrar arbetstagaren detta eller är han ej med pensionsbok försedd, skall sådan af arbetsgifvaren anskaffas. Genom dennes försorg bör boken föras med anteckning om arbetstagarens fullständiga namn, födelseår och -dag samt födelse- och boningsort.

9 §.

1 mom. De i 5 § stadgade afgifter skola genom arbetsgifvarens försorg för arbetstagarens räkning erläggas, innan full aflöning för vecka eller längre tid till denne utbetalas, dock att pensionsavgift ej må för någon kalendervecka erläggas senare än ett år efter veckans utgång.

2 mom. Pensionsavgift skall erläggas antingen genom inbetalning å postsparbankskontor eller annat ställe, som dertill kan utses, dervid anteckning om erläggandet, på sätt särskildt bestämmes, göres i arbetstagarens pensionsbok, hvilken då skall för sådant ändamål af arbetsgifvaren företes, eller ock genom infästade till behörigt belopp i arbetstagarens pensionsbok af särskilda för ändamålet utfärdade pensionsmärken, dervid det åligger arbetsgifvaren att genom påteckning enligt fastställt formulär makulera de infästa märkena.

3 mom. Pensionsmärken, hvarom i 2 mom. förmäles, skola genom statsverkets försorg tillhandahållas allmänheten till åsatta värden och vara försedda med beteckning för det år, under hvilket de från statsverket utgifvits.

10 §.

1 mom. Arbetsgifvare skall under den tid, försäkringspliktig arbetstagare hos honom innehar anställning, förvara dennes pensionsbok, hvilken, då anställningen upphör, skall till arbetstagaren öfverlemnas.

2 mom. I pensionsbok må ej göras anteckning om arbetstagares uppförande eller arbete eller om annat, som ej har afseende på rätt till pension enligt denna lag.

3 mom. Har pensionsbok förkommit eller blifvit för sitt ändamål obrukbar, skall ny pensionsbok anskaffas och deri, på anmälan å något af de i 9 § omförmälda ställen, så fort ske kan, införas bevis om de pensionsavgifter, som finnas hafva blifvit för den försäkrade erlagda. Priset för ny pensionsbok skall af arbetsgifvaren, derest den förra boken förkommit eller blifvit obrukbar under tid då den af arbetsgifvaren skolat förvaras, men eljest af arbetstagaren gäldas.

11 §.

På det att pensionsstyrelsen må komma i tillfälle att granska de pensionsböcker, i hvilka bevis om erlagda afgifter införts, åligger det

arbetsgifvare att, en gång om året, å något af de i 9 § omförmälda ställen inlemna de pensionsböcker, som han har i sitt förvar.

För enahanda ändamål skall pensionsbok, som ej af arbetsgifvare förvaras och som ej förut under året af pensionsstyrelsen granskats, genom den försäkrades försorg inlemnas vid äfventyr att eljest, der skiljaktighet mellan pensionsboken och pensionsstyrelsens räkenskaper yppar sig, dessa räkenskaper skola hafva vitsord i fråga om de pensionsafgifter, som icke underkastats granskning.

Bevis om inlemnande af pensionsbok skall afgiftsfritt meddelas.

Under tid, då pensionsbok är till pensionsstyrelsens granskning inlemnad, skall bevis om erlagda pensionsafgifter meddelas genom interimsvitto enligt fastställt formulär.

12 §.

För erlagda pensionsafgifter, så ock för anskaffad pensionsbok, därför priset ej enligt 10 § 3 mom. skall af arbetsgifvaren gäldas, må arbetsgifvaren, senast vid nästa utbetalning till arbetstagaren af full aflöning för vecka eller längre tid, göra afdrag å aflöningen. Arbetsgifvaren åligge dock att genom uppvisande af pensionsboken eller, i fall som i 11 § afses, af interimsvitto styrka afdragets behörighet.

13 §.

Man, som under minst tvåhundrasextio veckor varit försäkrad till erhållande af pension enligt denna lag, eger att äfven derefter, ändå att han icke innehar med försäkringspligt förenad anställning, fortsätta försäkringen genom att erlagga pensionsafgifter enligt stadgandet i 5 §, och skola jemväl vid sådant fortsättande af försäkringen de afgifter, som för gift man erläggas, gälla för hans hustru på sätt i 6 § omförmäles.

14 §.

Rätt till pension enligt denna lag inträder vid fyllda sextiofem år eller dessförinnan vid varaktig oförmåga till arbete, dock ej förr än efter fyllda femtio år.

Varaktig oförmåga till arbete skall anses vara för handen hos den, som befinnes till följd af kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte vara ur stånd att vidare sig försörja.

15 §.

Pensionens belopp skall för hvarje erlagd pensionsavgift utgöra två procent af avgiftens belopp för hvarje helt år, som förflutit från den dag, avgiften erlades, till den dag, från hvilken pensionen utgår.

16 §.

Pension utgår till försäkrad från den dag, rätt till pension enligt 14 § inträddt, hvilket, då annat förhållande ej visas, anses hafva skett den dag pensionen sökes.

Pension upphör med utgången af den månad, under hvilken pensionstagaren aflidit.

17 §.

Flyttar någon, som är berättigad till pension enligt denna lag, ur riket, eger han ej rätt uppbära pension för tid, under hvilken han är å utrikes ort bosatt.

18 §.

1 mom. Ansökning om pension skall göras skriftligen å något af de i 9 § omförmälda ställen uti till pensionsstyrelsen stäld inlaga; och skola vid sådan ansökning fogas följande handlingar:

1) prestbevis angående sökandens ålder samt, i fråga om pension för hustru på grund af mannens försäkring, angående den tid äktenskapet varat;

2) läkareintyg angående sökandens helsotillstånd; skolande sådant intyg tillika innehålla uppgift huruvida sökanden enligt läkarens uppfattning må anses vara till varaktigt arbete oförmögen, på sätt i 14 § sägs; och

3) de handlingar, som i öfrigt erfordras till utredande af sökandens rätt till pension.

Har sökanden fyllt sextiofem år, är sådant intyg, som i 2) omförmäles ej erforderligt.

2 mom. Beviljas pension, utfärdas derå pensionsbref af pensionsstyrelsen.

19 §.

Utbetalning af pension verkställas å postsparbankskontoret i den ort, der pensionstagaren vistades då ansökning derom gjordes, derest

icke i ansökningen uppgifvits annat kontor. I pensionsbref skall lemnas uppgift å det postsparbankskontor, der utbetalning af pensionen kommer att ske. Afflyttar pensionstagaren till annan ort eller önskar han af annan anledning pensionens utbetalande å annat än förut uppgifvet postsparbankskontor, må, på ansökning hos pensionsstyrelsen, anvisning meddelas om utbetalningens verkställande å annat kontor.

Pension må lyftas för hvarje kalendermånad efter ingången af derpå följande månad; dock att, om pensionens belopp understiger tolf kronor, pension utbetalas endast för hvarje år efter ingången af derpå följande år.

20 §.

Rätt till pension enligt denna lag kan ej öfverlätas och må förty ej för gäld i mät tagas.

2 kap.

Lifränteförsäkring (frivillig).

21 §.

En hvar svensk man eller qvinna emellan aderton och femtio års ålder eger genom erläggande af lifränteafigifter varda försäkrad till erhållande af lifränta enligt denna lag.

22 §.

Ej må för någon under ett kalenderår erläggas lifränteafigifter till högre sammanlagdt belopp än tolf kronor, ej heller för hvarje gång mindre än en kröna eller, der högre belopp erlägges, annorlunda än med helt antal kronor.

23 §.

Vid erläggande af första lifränteafigift utlemnas för den försäkrade en lifräntebok enligt fastställdt formulär till pris, som af Konungen bestämmes.

24 §.

I fråga om ställe, der lifräntebok tillhandahålles och der lifräntefgifter böra erläggas, om anteckningar i lifräntebok, om utfående af ny lifräntebok, då äldre sådan förkommit eller blifvit för sitt ändamål obrukbar, om granskning af lifräntebok, om rätt till lifränta, om lifräntas belopp, om tid, då lifränta börjar att utgå och upphör, om afbrott i rätt till lifränta, om ansökning att utfå lifränta, om utbetalning af lifränta samt om öfverlåtelse af rätt till lifränta skall hvad i 7 och 9 §§, 10 § 3 mom. samt 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19 och 20 §§ angående pensionsbok, pensionsafgifter och pension är stadgadt i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

3 kap.

Förvaltning och statsbidrag.

25 §.

Ärenden rörande den försäkring, hvarom i denna lag stadgas, skola handläggas af en för hela riket gemensam pensionsstyrelse.

Pensionsstyrelsens organisation och sättet för dess verksamhet bestämmas af Konungen.

I pensionsstyrelsens beslut må ändring sökas hos Konungen senast före klockan tolf å trettionde dagen från delfåendet, dagen, då detta skedde, likväl oräknad.

26 §.

1 mom. För att öfvervaka det stadgandena i denna lag efterlefvas, eger pensionsstyrelsen att, der sådant anses erforderligt, för visst län eller mindre distrikt deraf utse ombud, som har att på anfordran af pensionsstyrelsen meddela utlåtande i frågor angående beviljande af pension eller lifränta samt i öfrigt vid utöfning af sin befattning ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kunna varda ombudet meddelade.

2 mom. Kommunalstämma å landet samt stadsfullmäktige i stad eller i stad, der sådana ej finnas, allmän rådstuga må jemväl, om för-

hållandena dertill gifva anledning, för kommunen eller, derest densamma anses böra i flera distrikt fördelas, för hvarje sådant distrikt utse lämplig person, som eger tillse, att i denna lag stadgad försäkringspligt uppfylles, samt med råd och upplysningar i ämnet arbetsgifvare och arbetstagare tillhandagå.

27 §.

1 mom. Derest tvekan uppstår eller tvist förekommer, om hvem som enligt denna lag skall såsom arbetsgifvare rätteligen anses, eller huruvida arbetstagare skall enligt denna lag försäkras, må utlåtande i sådan fråga inhemtas af person, som enligt 26 § af kommun blifvit utsedd att tillse det försäkringspligt uppfylles eller, om någon sådan icke är för kommunen eller distriktet i fråga utsedd, af ordförande i vederbörande kommunalnämnd, magistrat eller stadsstyrelse.

2 mom. Den som ej åtnöjes med utlåtande, som i 1 mom. omförmäles och hvilket, derest begäran derom framställes, bör skriftligen meddelas, må underställa frågan pensionsstyrelsens afgörande genom en af utlåtandet åtföljd inlaga, som må till styrelsen insändas eller inlemnas å något af de i 9 § omförmälda ställen. Intill dess pensionsstyrelsens beslut i ämnet meddelas, skall det besked, som utlåtandet innehåller, lända till efterrättelse.

28 §.

Pensions- och lifränteafgifterna skola ingå till en fond, hvilken förvaltas i enlighet med de grunder, som af Konung och Riksdag gemensamt fastställas.

Till nämnda fond skall för hvarje år af statsmedel ingå ett belopp, som motsvarar halfva beloppet af de under året erlagda pensions- och lifränteafgifterna.

För bestridande af kostnaden för den i 3 § stadgade förmån skall jemväl af statsmedel till samma fond ingå ett belopp, som motsvarar trettio procent af samtliga under året erlagda pensionsafgifter.

29 §.

1 mom. Inom fem år efter det lagen trädt i kraft och sedermera minst en gång hvar tionde år skall, efter Konungens bestämmande, anställas en på vetenskaplig sannolikhetsberäkning grundad undersökning, huruvida pensions- och lifränteafgifterna äro i förening med

stadgadt bidrag af statsmedel tillräckliga till bestridande af pensioner och lifräntor åt dem, som på grund af bestämmelserna i 2 och 21 §§ derefter inträda i försäkringen. Framgår af denna undersökning behof af förändring i gällande bestämmelser rörande försäkringsvilkoren, må dock sådan förändring ej afse redan då beviljade pensioner eller lifräntor, och för dem, hvilka, då förändring vidtages, äro försäkrade, blott afse de pensions- och lifränteaavgifter, som derefter erläggas, eller de pensions- och lifräntebelopp, som svara mot sistnämnda avgifter, samt ega rum endast efter af Konung och Riksdag derom fattadt beslut.

2 mom. I sammanhang med sådan undersökning, som i 1 mom. är nämnd, skall tillika verkställas utredning, huruvida fonden är så stor, att den minst motsvarar kapitalvärdet af alla de utbetalningar, som med dess medel skola bestridas.

Visar sig dervid brist, skall denna ersättas af statsmedel.

30 §.

Med undantag af den utgift för kommuner, hvartill bestämmelserna i 26 § 2 mom. och 27 § kunna föranleda, bestridas kostnaderna för försäkringsväsendets förvaltning af staten.

4 kap.

Ansvarsbestämmelser.

31 §.

1 mom. Arbetsgivare, som underlåter att fullgöra hvad honom enligt 9 och 11 §§ åligger, straffes med böter från och med två till och med femtio kronor.

2 mom. Bryter någon emot hvad i 10 § 2 mom. finnes stadgadt, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

32 §.

1 mom. Förseelse, som i 31 § omförmäles, åtalas af allmän åklagare vid allmän domstol.

2 mom. Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till sådana böters gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

33 §.

De närmare föreskrifter, som, utöfver hvad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, utfärdas af Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1903.

För dem, som då fyllt trettio, men icke fyrtio år, skall beloppet af pension eller lifränta, utöfver hvad i 15 § stadgats, för hvarje erlagd pensions- eller lifräntaavgift utgöra:

för den, som fyllt 30 år: 0,2 procent,				
»	»	31	» 0,4	»
»	»	32	» 0,6	»
»	»	33	» 0,8	»
»	»	34	» 1,0	»
»	»	35	» 1,2	»
»	»	36	» 1,4	»
»	»	37	» 1,6	»
»	»	38	» 1,8	»
»	»	39	» 2,0	»

af afgiftens belopp för hvarje helt år, som förflutit från den dag, afgiften erlades, till den dag, från hvilken pensionen eller lifräntan utgår.

Den kostnad, som af denna bestämmelse föranledes, bestrides af statsverket.

Om remiss till vederbörligt utskott anhåller jag vördsammast.
Stockholm den 27 januari 1900.

Johan Hjelmérus.